

25.8.2017

YM110/04/2017
VNK002:00/2016
VNK/156/05/2016

Valtioneuvoston kanslia

Viite
Hänvisning

Lausuntopyyntö valtioneuvoston kokonaisarkkitehtuurin toiminta-arkkitehtuurin luonnoksesta

Asia
Ärende

Ympäristöministeriön lausunto

Valtioneuvoston kokonaisarkkitehtuurin tavoitetilan kuvaus on tehty yhteistyössä ministeriöiden kanssa ja ympäristöministeriö on ollut valmistelussa mukana. Tavoitetilaa on kommentoitu valmistelun aikana ja ympäristöministeriön esittämiä näkökulmia on otettu työssä huomioon. Lausuttavana olevassa toiminta-arkkitehtuurin tavoitetilan kokonaisuuden kuvauksessa vaikuttavat olevan mukana keskeiset yhteiset toiminnot ja toimintojen tavoitteet. On kuitenkin varauduttava, että myöhemmin tarkastelujen täsmentyessä huomataan jotain puutteita tai uudelleen ryhmittelyn tarvetta.

Toimintojen tavoitteet perustuvat havaittuihin konkreettisiin kehittämistarpeisiin. Tämän lisäksi voisi harkita, olisiko syytä tarkastella kunkin toiminnon tavoitteita peilaten niitä kutakin voimassa oleviin yleisempiin kehittämislinjauksiin kuten kuvauksessa esitettyihin hallitusohjelman poimintoihin. Kat-tava digitalisaatio, palvelualltius, tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä (KaPAN virka-miesosion hyödyntäminen), tietoon perustuva johtaminen tai indikaattorien käyttö seurantaan sekä siitä johtuviin korjaaviin toimenpiteisiin voivat tuoda lisää tavoitteita monelle prosessille.

Lisäksi voisi systemaattisesti tarkastella kunkin prosessin kannalta, mitä tavoitteille tarkoittavat muut yleiset hallitusohjelmaankin liittyvät kehittämisvaatimukset kuten poikkihallinnollisuus, avoimuus, kansalaisten osallistaminen. Useamman toiminnon kohdalla voisi käsittelyä myös laajentaa tarkaste-lemalla mahdollisia (pidemmän aikavälin) tavoitteita, jotka nousevat yleisestä jo tapahtuneesta tai ennakoidusta toimintojen kehittymisestä yritysmaailmassa. Tällaisia asioita ovat mm. talous- ja tulos-suunnittelun rullaavuus, tiedolla johtaminen, tekoäly, robotisaatio.

Asiat on dokumentissa kuvattu melko ymmärrettävästi ja hyödyntäen prosesseja konkretisoivia ku-via. Kun ajatellaan, että dokumentin käyttäjinä tulee olemaan lähinnä organisaation johto, erityisasi-antuntijat ja kehittämishankkeiden vetäjät, voivat käytetyt termit olla osalle vaikeasti avautuvia. Esi-merkiksi jo sana kokonaisarkkitehtuuri voidaan kokea vaikeaksi ja arkikäyttöä torjuvaksi. Voisi miet-tä, saisiko keskeisestä sisällöstä yleiskielisen tiivistelmän, jossa keskeinen viesti kuvattaisiin yksinker-taisesti yleiskielellä. Ymmärrettävyyttä ja tehdyn tarkastelun vaikuttavuutta lisäisi myös taulukko, jossa kunkin prosessin osalta kuvattaisiin, mikä prosessin osa on ministeriön vastuulla tai omistama ja mitä jää muiden nimettyjen toimijoiden vastuulle.

VNKA:n hallintamalli vaikuttaa ylätasolla selkeältä ja rakenteellisesti toimivalta. Haasteena on kuitenkin alemman tason hallinnointi eli mikä on kunkin ministeriön konkreettinen vastuu ja rooli hallintamallissa tai miten käytännössä vastuutetaan, huolehditaan ja varmistetaan kokonaisarkkitehtuurin muutosten toteutus kussakin ministeriössä. VNKA-koordinaatioryhmän toiminta voisi olla keskeistä ministeriöiden sitouttamisessa. Esimerkiksi ryhmä voisi valmistella arkkitehtuurin johtamiseen ja hyödyntämiseen ohjaavat linjaukset, jotka kansliapäällikkökokous sitten hyväksyisi. Tulisi myös määrittää, miten kokonaisuutta käytännössä seurataan, arvioidaan tai tehdään muutoksia yhteisen vertailutiedon pohjalta yksittäisen ministeriön toimintaan.

Monet toiminta-arkkitehtuurissa kuvatut toiminnot liittyvät tiedolla johtamisen kokonaisuuteen. Tulisi harkita, voisiko niitä tarkastella laajemmin yhdessä yhtenä kokonaisuutena ja kuvata siinä yhteydessä tarkemmin mitä kukin sisältää. Nyt monen kuvaus jää melko ohueksi. Esimerkiksi herää kysymys, mitä ennakointi (kohta A4) sisältää, miten eri toimijoiden välinen yhteistyö menee, mikä on kunkin ministeriön vastuulla. Voisi pohtia kohdan B4.2 muokaamista yleisemmäksi tiedolla johtamisen tarkasteluksi.

Luonnoksessa jää epäselväksi, mitä tarkoittaa ehdotus kokonaisarkkitehtuurin kytkeytymisestä tulosohjausprosessiin. Vahvistaisiko se tulosprisma (tai BSC balanced score card) –tyyppistä vuosittaista tarkastelua vai laajenisiko oleellisilla lisäulottuvuuksilla. Jo nyt prosessit/toiminta ja resurssit periaatteessa sisältyy tulosprisma/BSC–tarkasteluun, mutta käytännössä tavoitteet asetetaan usein irrallisina ja jopa taloudelliset resurssit tarkastellaan usein irrallisina tavoitteista. Ehdotusta täsmentämällä olisi mahdollisuus merkittävästi kohentaa tulosohjauksen laatua ja merkitystä, kun tarkastelu tehtäisiin nykyistä kattavammin, kaikki vaikuttavuuteen ja tulokseen vaikuttavat tuotannontekijät huomioiden.

Tarkastelussa olisi hyvä huomioida, että ministeriöiden organisaatorakenteen lisäksi myös johtamisjärjestelmät eroavat toisistaan. Rakennetta ja johtamisjärjestelmää ei pitäisi tarkastella täysin irrallisina toisistaan, johtamisjärjestelmän tulisi perustua ministeriön ja valtioneuvoston rakenteeseen ja siitä johdettuihin eri johtamisfoorumien tehtäviin. Lisäksi taulukosta 9 puuttuu yksi keskeinen tehtävä: Toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen: vastuuministeriö.

Hallinto- ja kansainvälisten asiain johtaja Ismo Tiainen

Ympäristöneuvos Pirkko Oilinki-Nenonen